

Användningen av forskningsbaserad kunskap i beslutsfattande och beredning i statsrådet och riksdagen

– en litteraturöversikt

Antti Pelkonen

Det har inte gjorts någon heltäckande forskningsbaserad analys av användningen av forskningsbaserad kunskap för att stödja politiskt beslutsfattande i Finland. Denna artikel kartlägger genom en litteraturöversikt forskningen i ämnet för att skapa en helhetsbild av beslutsfattandet i statsrådet och riksdagen. Artikeln undersöker vad tidigare forskning visar om användningen av forskningsbaserad kunskap och i synnerhet i vilken utsträckning det används i beslutsfattandet i statsrådet och riksdagen. Artikeln granskar 38 studier från 2010–2023.

Inledning

Förstärkandet av kunskapsbasen för politiskt beslutsfattande har diskuterats länge både internationellt och i Finland (t.ex. Baron, 2018). I Finland har ämnet diskuterats rätt intensivt, till exempel i början av 2010-talet, då både en arbetsgrupp för tväradministrativ utveckling (Statsrådets kansli, 2011) och en utredare (Raivio, 2014) granskade frågan å statsrådets vägnar. År 2013 konstaterades i den omfattande reformen av forskningsinstituterna och forskningsfinansieringen (den så kallade TULA-reformen) att "beredning, beslutsfattande och genomförande av socialpolitiken bör baseras på forskningsbaserad kunskap" (Statsrådets kansli, 2013, s. 2). Utvecklingsarbetet i ämnet har sedan dess bedrivits både inom statsförvaltningen och inom forskarsamfundet.

Under 2020-talet har vikten av forskningsbaserad kunskap för att stödja beslutsfattandet också erkänts i regeringsprogrammen. Statsminister Marins regeringsprogram (2019–2023) innehöll löften om att reformera politiken. Ett av löfterna gällde kunskapsbaserad politik: regeringen åtog sig att främja "kunskapsbaserad politik och systematisk konsekvensbedömning i all lagberedning" och att fördjupa samarbetet med forskarsamfundet (Statsrådet, 2019, s. 11). På liknande sätt anges i statsminister Orpos regeringsprogram (2023–2027) att "regeringen aktivt kommer att använda kunskap om samhället och forskningsbaserad kunskap i sitt beslutsfattande så att begränsade resurser kan allokeras till effektiva åtgärder" (Statsrådet 2023, s. 212). COVID-19-pandemin, som började i Kina 2019, ledde på ett helt nytt sätt till att förhållandet mellan vetenskap och politiskt beslutsfattande hamnade i rampljuset och i fokus för stort globalt intresse.

I den offentliga debatten, både i Finland och mer allmänt, presenteras då och då olika synpunkter och bedömningar om kunskapsbaserat beslutsfattande. Bedömningarna baseras

ofta på till exempel personliga erfarenheter, slumpmässiga processer eller resultaten av enskilda studier. Ofta saknas en heltäckande analys baserad på forskning om hur vanligt det är att man använder forskningsinformation i beslutsfattandet och vilka parter som producerar den forskningsbaserade information som används för att stödja beslutsfattandet och beredningen av beslutsfattandet i olika nationella sammanhang. Syftet med denna artikel är att genom en litteraturöversikt skapa en sådan analys av beslutsfattandet i en finländsk kontext, specifikt beslutsfattandet i statsrådet och riksdagen. Med heltäckande analys avses i denna artikel specifikt i vilken utsträckning man använder forskning i beslutsfattandet.

Artikeln är uppbyggd enligt följande. Följande avsnitt granskar tidigare internationell forskning i relation till artikelns centrala intresseområden, och presenterar preciserade forskningsfrågor baserade på detta. Sedan följer en presentation av litteraturöversikten, dess metoder och det utformade materialet, samt motiveringar till de viktigaste lösningarna relaterade till dessa. De därpåföljande tre avsnitten beskriver forskningsresultaten och i det sista kapitlet sammanfattas resultaten och de slutsatser som dras utgående från dem.

Kunskapsbaserat beslutsfattande – utnyttjandet av forskningsinformation, politikbaserad kunskap och nationella särdrag

Kunskapsbaserad politik har blivit ett ideal de senaste åren och den främjas starkt av många internationella organisationer (t.ex. Europeiska unionen, Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) och Världshälsoorganisationen (WHO)). Samtidigt har den internationella forskningen i ämnet ökat. Viktiga intresseområden inom forskningen har varit frågor som vilka faktorer som främjar och hindrar användningen av forskningsbaserad kunskap, hur man skulle kunna öka utnyttjandet av forskning och vilka effekter de åtgärder haft som syftar till att främja forskningsbaserad kunskap (t.ex. Oliver m.fl., 2014). Intressant nog har internationell forskning i liten utsträckning undersökt i vilken mån politiskt beslutsfattande och beredningsarbete faktiskt baseras på evidens. Till exempel konstaterar Oliver m.fl. (2014) att man vet förvånansvärt lite om i vilken mån beslutsfattare och beredare använder forskningsevidens. På motsvarande sätt uppskattar Head (2015, s. 474) att det finns rätt lite forskning om vilka informationskällor som används och på vilket sätt forskningsbaserad kunskap används inom beslutsfattande. Det finns särskilt få studier som försöker kvantitativt bedöma i vilken utsträckning och hur forskning används som stöd för politiska beslut (Zardo & Collie, 2015). Till exempel inom området hälsopolitik uppskattar Masood m.fl. (2020) att det finns en tydlig brist på storskaliga, kvantitativa bevis för i vilken utsträckning beslutsfattare använder forskningsbaserad information. Orton m.fl. (2011) kommer fram till en liknande slutsats i en systematisk litteraturöversikt. Om man beaktar bristen på internationell forskningslitteratur som undersöker ämnet är frågan om i vilken utsträckning man använder forskningsbaserad information särskilt intressant, eftersom den kan anses vara grunden för hela idén om forskningsbaserat beslutsfattande. Frågan är också viktig med tanke på det politisk-administrativa systemet: om vi saknar kunskap om hur

mycket man använder forskningsbaserad information så återspeglas det i vårt vetande om läget för hela det forskningsbaserade beslutsfattandet.

Det finns dock enskilda, storskaliga internationella studier om användningen av forskningsbaserad kunskap. Deras resultat pekar i något olika riktningar (se även OECD, 2020, s. 14). Enligt en omfattande enkätundersökning av Newman m.fl. (2017, s. 165) använder politiska beredare inte systematiskt akademisk forskningsbaserad kunskap i sina politiska analyser och sin beredning. Williamson m.fl. (2019) analyserade användningen av forskningsbaserad kunskap vid beredningen av 131 politiska dokument inom hälsopolitikområdet i Australien och kom till slutsatsen att forskningsbaserad kunskap överlag användes "i måttlig grad".

I den tidigare nämnda systematiska översikten av Masood m.fl. (2020) når forskarna en liknande slutsats: studien ger "måttliga bevis" för att olika typer av forskningsbaserad kunskap används som stöd i beredningen av politiska beslut. Å andra sidan finns det också studier som rapporterar om grundlig och omfattande användning av forskningsbaserad kunskap. Yin m.fl. (2021) analyserade till exempel 7730 politiska dokument om covid-19-krisen och kom till slutsatsen att en global granskning av de politiska dokumenten visade på en signifikant koppling till aktuell, referentgranskad och högklassig vetenskaplig forskning. Artikeln verkar påvisa att man i vissa situationer, här i samband med en global pandemi, kan stödja sig extensivt på forskningsbaserad kunskap.

Idealet om evidensbaserad politik kan ibland också närma sig den andra ytterligheten. Detta är till exempel fallet i situationer där man använder den forskningsbaserade kunskapen selektivt, och bara väljer evidens som stöder den lösning och politiska riktning som man strävar efter. I stället för evidensbaserad politik får man politikbaserad evidens (policy-based evidence). Den kan omfatta två typer av selektivitet: forskningsevidens kan ignoreras eller förvrängas om de strider mot ens politiska värderingar eller ideologi (normativ selektivitet), eller så kan bevis ignoreras eller misstolkas på grund av det politisk-administrativa systemets begränsade perceptuella förmåga (kognitiv selektivitet) (Strassheim & Kettunen, 2014).

I forskningslitteraturen finns det gott om exempel på politiska processer där forskningsevidens har använts selektivt på olika sätt (t.ex. Parkhurst, 2017, s. 47–49). Enligt Cairney (2019) kan man se evidensbaserad politik och politikbaserad evidens som ett slags kontinuum, där man i ändpunkterna kan finna situationer som tydligt faller inom båda kategorierna. Mellan dessa finns en mängd olika situationer som innehåller inslag av båda och som i sista hand är svåra att tydligt kategorisera under någon av rubrikerna. Intressant nog verkar det inte finnas några internationella studier som systematiskt analyserar förekomsten av selektiv användning av forskningsbevis.

Tidigare forskning ger också tydliga indikationer på att praxis för användning av forskningsbaserad kunskap är starkt institutionaliserad och förankrad på nationell nivå och varierar avsevärt mellan länder. Faktorer som påverkar förutsättningarna för att använda forskning inkluderar till exempel politiska traditioner och politisk kultur, styrningsrelationer,

tillgången till forskningsbaserad kunskap och forskare, allmän uppskattning av forskning och vetenskap, efterfrågan på forskningsbaserad kunskap och kopplingarna mellan de som producerar och de som använder forskningsbaserad kunskap (t.ex. Nutley m.fl., 2010). Nationella särdrag relaterade till dessa faktorer kan antas starkt reflektera i vilken utsträckning forskningsbaserad kunskap används i beslutsfattandet, på vilket sätt och vilka parter som har producerat informationen. Samtidigt bör man notera att många av dessa faktorer kan variera nationellt mellan olika sektorer inom politiken. Det har till exempel föreslagits att förutsättningarna för evidensbaserad politik är bättre inom sådana politiska områden där det finns färre ideologiska konflikter och där ett visst politiskt paradigm eller tillvägagångssätt i viss mån är etablerat (Head, 2015). I vilket fall som helst kan det tänkas att man inom olika sektorer inom politiken har olika benägenhet att använda forskningsbaserad kunskap och att benägenheten också kan variera över tid.

I moderna samhällen finns det en mängd olika aktörer som producerar forskningsbaserad kunskap. Frågan om vilka parter som producerar den information som används som stöd för beslutsfattande kan kopplas både till den ovannämnda selektiva användningen av information och till nationella särdrag. Det kan till exempel vara så att olika informationsproducenters position i förhållande till beslutsfattandet skiljer sig åt på grund av nationella särdrag eller institutionella strukturer. Det kan också vara så att frågan påverkas av eventuell selektiv användning av forskningsbaserad kunskap, så att man i vissa situationer medvetet endast använder information från vissa informationsproducenter.

Utifrån den tidigare forskningslitteratur som beskrivits ovan söker denna artikel genom en litteraturöversikt svar på följande forskningsfrågor:

- Ur vilka perspektiv har man i forskningslitteraturen undersökt hur vanligt det är att använda forskningsbaserad kunskap i beslutsfattande och beredning i statsrådet och riksdagen?
- Vilka typer av studier finns som undersöker hur vanligt det är att använda forskningsbaserad kunskap?
- Vilka observationer görs i forskningslitteraturen om hur vanligt det är att använda forskningsbaserad kunskap? I detta avseende noteras även förekomsten av selektiv användning av sådan kunskap.
- Vad berättar studierna om vilka parter information som används som stöd för beslutsfattandet?

Studien erbjuder, även ur ett internationellt perspektiv, ett nytt perspektiv på den forskning som undersöker sambanden mellan forskningsbaserad kunskap och beslutsfattande. Som nämnts ovan har den internationella forskningen i tämligen liten omfattning undersökt hur vanligt det är att använda forskningsbaserad kunskap. Liknande, heltäckande analyser av situationen i ett enskilt land verkar inte finnas, åtminstone inte publicerade på engelska. I detta avseende introducerar artikeln ett nytt sätt att se på ämnet, och det vore mycket

intressant om liknande analyser genomfördes i länder som är intressanta jämförelseobjekt för Finland (t.ex. de nordiska länderna).

Användningen av forskningsbaserad kunskap i beslutsfattande och beredningsarbete kan vara mycket varierande. Forskning inom området hänvisar ofta till en indelning i idealtyper, där användningen av forskningsbaserad kunskap kan vara instrumentell, konceptuell eller symbolisk (t.ex. Amara m.fl., 2004; Weiss, 1979). Med instrumentell användning avses situationer där forskningsresultat används direkt som en del av beslutsfattandet. I konceptuell användning används kunskapen däremot för att öka förståelsen, medan den forskningsbaserade kunskapen vid symbolisk användning utnyttjas för att motivera eller legitimerar handlingar eller (redan beslutade) åtgärder, vilket till stor del handlar om politisk eller taktisk användning av forskningsevidens. Användningssätten utesluter inte varandra och kan vidare delas in i mer detaljerade former. Det väsentliga är att idealtyperna beskriver att forskningskunskapen kan användas i beslutsprocesser på många olika sätt och grunder och för många olika motiv och mål. Ur ett forskningsperspektiv är en viktig konsekvens av denna mångfald att användningen också kan antas ske på ett sätt som inte lämnar några markeringar eller andra spår i något dokument. Därför kan det vara svårt att hitta forskningsmetoder som identifierar användningen, och den måste ofta analyseras indirekt, till exempel genom att undersöka representationen eller "närvaron" av forskningsaktörer i olika besluts- och beredningssituationer.

En anmärkningsvärd konsekvens av detta är att det inte finns någon tydlig indikator eller faktor som heltäckande skulle indikera att man har använt sig av forskningsbaserad kunskap, utan man har fått behandla frågan ur en mängd olika synvinklar och genom olika forskningsmetoder. Detta återspeglas också i de studier som utgör materialet för denna studie. Samtidigt bör det noteras att besluts- och beredningsprocesserna och situationerna också är varierande. Lagberedning är en central process för både statsrådet och riksdagen, men särskilt statsrådet har också en mängd andra beslutssituationer som ska beredas, till exempel övrig reglering, strategier och styrdokument.

Material och metoder

Denna litteraturoversikt kombinerar metoderna från kartläggande (scoping review) och systematisk litteraturoversikt (systematic review). I båda typerna av översikt består forskningsmaterialet av tidigare undersökningar av ett specifikt ämne. Översikterna utförs så att man gör utförliga sökningar efter befintliga studier i flera tillförlitliga databaser, beskriver kriterierna för hur man väljer ut respektive exkluderar studier och drar slutsatser från resultaten av de studier som utgör datamaterialet (Petticrew & Roberts, 2006). Den viktigaste skillnaden mellan olika typer av översikter är vilka frågor de behandlar. Systematiska översikter undersöker noggrant avgränsade frågor, medan kartläggande översikter behandlar bredare frågor och syftar till att skapa en helhetsbild av den existerande forskningsbaserade kunskapen och av vilken typ av studier som finns om ett visst ämne eller vissa forskningsfrågor. Kartläggande översikter är mer beskrivande till sin natur än de systematiska

översikterna, som syftar till att ge ett väl avgränsat svar på en noggrant avgränsad forskningsfråga.

Denna studie är till sin natur en kartläggande översikt: den syftar till att skapa en helhetsbild och kartlägga existerande forskning relaterad till användningen av forskningsbaserad kunskap som stöd för beslutsfattande, och i synnerhet frågan om hur vanligt det är att använda forskningsbaserad kunskap och vilka parter som producerar informationen. Å andra sidan används här den metod som normalt tillämpas i systematiska översikter: de artiklar som ingår i översikten utvärderas också. Utvärdering görs vanligtvis inte i kartläggande översikter.

I enlighet med målen för en kartläggningsöversikt strävar denna artikel efter att kartlägga forskning som undersöker hur vanligt det är att använda forskningsbaserad kunskap och vilka parter som producerar informationen som används för att stödja beslutsfattande, och att skapa en helhetsbild av detta forskningsfält och de resultat som erhållits i det. Av denna anledning inkluderar översikten även studier där frågor om hur vanlig användningen är och vilka parter som producerar den forskningsbaserade kunskap som stödjer beslutsfattande inte står i huvudfokus, men ändå har undersökts (som en del av studien), och därför ger relevant information för forskningsfrågorna i denna översikt. Syftet har alltså varit att kartlägga och sammanställa forskningsresultat så heltäckande som möjligt.

I litteratursökningen som genomfördes i denna artikel användes huvudsakligen tre databaser: Summon, Finna och Melinda. En beskrivning av databaserna och de sökningar som utfördes finns i bilaga 1. Följande kriterier tillämpades vid urvalet av studier som skulle inkluderas i litteraturöversikten:

- 1) Studien undersöker användningen av forskningsbaserad kunskap i beslutsfattandet i Finland.
- 2) Studien behandlar användningen av forskningsinformation i statsrådet eller riksdagens beredning eller beslutsfattande.
- 3) Studien baserar sig på empiriskt forskningsmaterial.
- 4) Studien har publicerats efter den 1 januari 2010.
- 5) Studien ger information om forskningsfrågorna i denna litteraturöversikt.

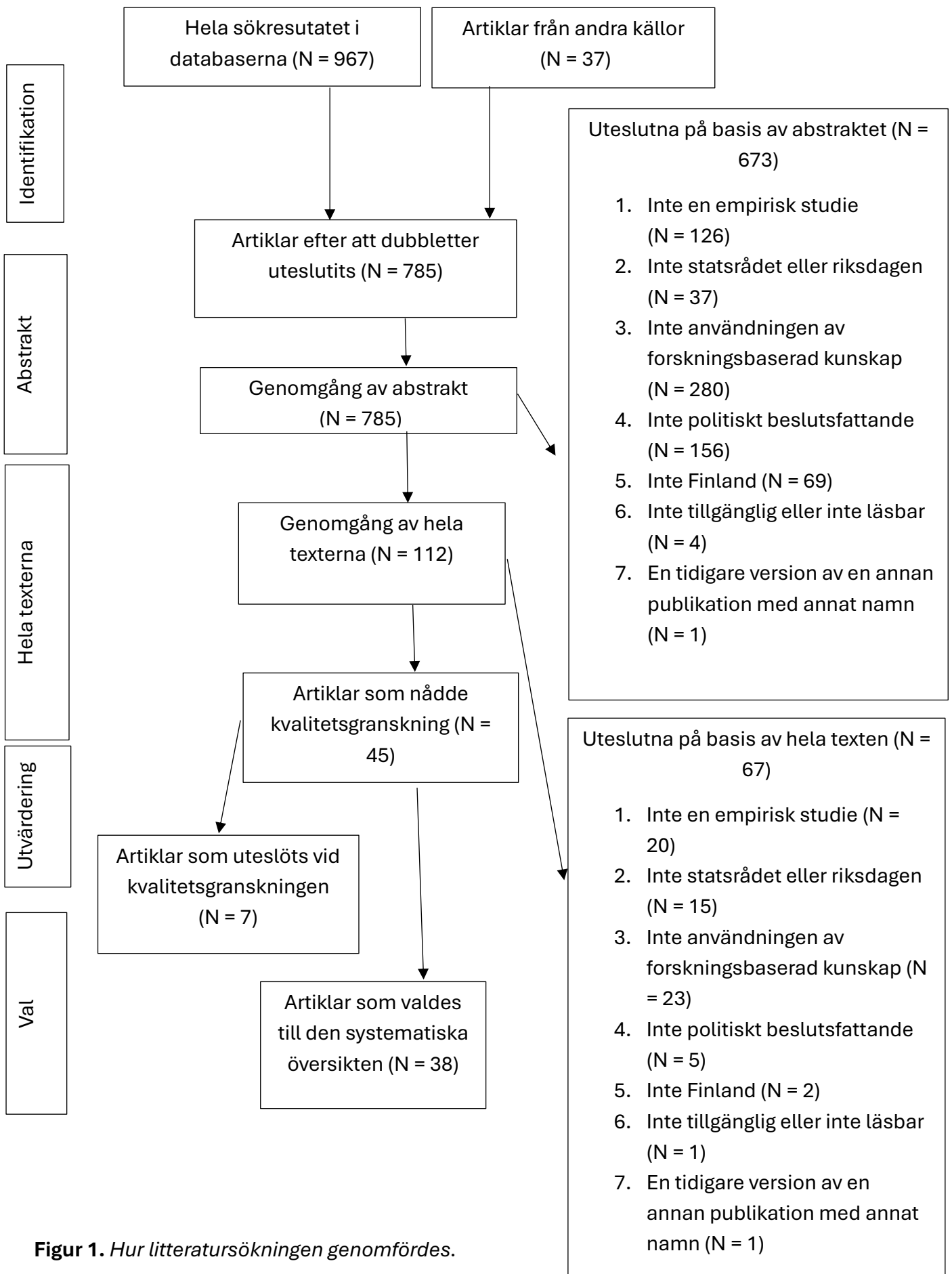
Litteraturöversikten beaktade både referentgranskad forskningslitteratur och forskningsrapporter samt annan ”grå litteratur”. Studier som inte är referentgranskade exkluderades inte från översikten eftersom det finns ett mycket begränsat antal studier i ämnet och syftet var att skapa en heltäckande analys. Att inkludera studier som inte är referentgranskade i systematiska översikter eller enkätöversikter anses viktigt därför att resultaten blir mer heltäckande (Haddaway m.fl., 2020). Att begränsa resultaten till referentgranskad litteratur skulle ha varit oändamålsenligt med tanke på studiens syfte. Vid granskningen av forskningsresultaten är referentgranskade studier markerade med kursiv stil så att läsaren vet när det hänvisas till referentgranskad forskning och forskning som inte är referentgranskad (t.ex. *Elomäki m.fl., 2021*).

I litteratursökningen hittades 967 studier. Under sökprocessen hittades även 35 studier från andra källor som verkade relevanta för temat (till exempel direkt från författarna, webbplatser och artiklarnas referenslistor). Studiernas överensstämmelse med inklusionskriterierna bedömdes i två steg, först för abstrakten och för de studier som klarade detta steg, baserat på fulltexten (se figur 1).

Efter att inklusionskriterierna bedömts återstod 45 studier. Studierna bedömdes med hjälp av två bedömningsramverk: kvalitativa studier bedömdes med hjälp av bedömningskriterierna från Critical Appraisal Skills Programme (2018) och kvantitativa studier med hjälp av Petticrew och Roberts kriterier (2006, s. 142–143). Sju studier exkluderades, varav sex var magisteruppsatser och en var en annan studie som inte var referentgranskad.¹

Den slutliga analysen omfattade 38 studier, från vilka nyckelinformation sammanställdes i en Excel-databas: författare, publikation, publiceringsår, information om referentgranskning, forskningsmaterial och -metoder, kontext för beslutsfattande, studiens mer specifika fokus samt granskningsperiod och länk till studien. De studier som ingår i analysen beskrivs i bilaga 2.

I analysen av de studier som inkluderades i översikten delades studierna först in i två huvudkategorier baserat på det huvudsakliga forskningstemat. Den första kategorin bestod av generiska studier, d.v.s. studier som undersöker användningen av forskningsbaserad kunskap i riksdagens eller statsrådet beredning eller beslutsfattande i allmänhet, oavsett politisk sektor. Den andra kategorin bestod av sektorspecifika studier som i allmänhet fokuserar på ett politiskt område. Totalt 13 generiska studier och 25 sektorspecifika studier hittades (se tabell 1). Inom dessa två kategorier gjordes mer detaljerade uppdelningar med avseende på studiernas fokus. Därefter analyserades artiklarna för att hitta de mest relevanta resultaten i relation till forskningsfrågorna.

Figur 1. Hur litteratursökningen genomfördes.

Av alla de valda studierna är 66 % referentgranskade (25/38), men de referentgranskade studierna fördelas ojämnt mellan generiska och sektorspecifika studier. Av de generiska studierna är 31 % (4/13) referentgranskade medan största delen av de sektorspecifika är det (84 %, 21/25). En stor del (76 %, 16/21) av de sektorspecifika referentgranskade artiklarna är internationellt referentgranskade.

Tabell 1. *Studierna som ingår i analysen*

Studier	Generiska	Sektorspecifika	Totalt
Totalt	13	25	38
Internationell referentgranskning	1	16	17
Inhemsk referentgranskning	3	5	8
Ingen referentgranskning	9	4	13
Kvalitativa och kvantitativa	7	5	12
Kvalitativa	4	19	23
Kvantitativa	2	1	3

När man på motsvarande sätt tittar på forskningsmetoderna, kan man notera att en relativt stor andel av alla studier (61 %, 23/38) var kvalitativa. En tredjedel av studierna kombinerade kvalitativa och kvantitativa metoder, medan endast tre studier uteslutande använde kvantitativa metoder. I de sektorspecifika studierna (76 %, 19/25) är andelen kvalitativa studier betydligt högre än i de generiska studierna (31 %, 4/13). Sammanfattningsvis kan man säga att de sektorspecifika studierna vanligtvis är referentgranskade kvalitativa studier, medan de generiska studierna inte är referentgranskade och använder enbart kvalitativa data eller en kombination av kvalitativa och kvantitativa data.

Följande tre kapitel undersöker perspektiven och de viktigaste resultaten från de studier som hittats. Inledningsvis behandlas de generiska studierna så att statsrådets beslutsfattande granskas först och sedan riksdagens beslutsfattande. Därefter granskas de sektorspecifika studierna.

Användningen av forskningsbaserad kunskap i statsrådets beslutsfattande och beredning

Generiska studier om statsrådets beslutsfattande och beredningsarbete kan delas in i tre grupper baserat på forskningsobjekt. Den första gruppen består av studier som fokuserar på ministeriernas lagberedning, och den andra gruppen består av studier som undersöker forskarnas deltagande i ministeriernas arbetsgrupper. Den tredje gruppen består av studier som undersöker användningen av forskningsfinansieringsinstrument som stöd för beslutsfattandet.

Användningen av forskningsbaserad kunskap inom lagberedningen i ministerierna

Den mest heltäckande studien av hur ofta man använder forskningsbaserad kunskap i ministeriernas lagberedning är Nieminen m.fl. (2019). I studien analyseras referenser till forskning i regeringspropositioner från år 2017 och konstateras att drygt hälften av propositionerna (55 %) innehöll minst en forskningsreferens (Nieminen m.fl., 2019, s. 33). I studien konstateras också att en stor andel (79 %) av de lagprojekt som bereddes i olika arbetsgrupper innehöll forskningsreferenser och att nästan alla stora lagprojekt innehöll forskningsreferenser. I studien anges dock inte hur många regeringspropositioner som var baserade på forskning i större utsträckning. Jämfört med tidigare studier har antalet forskningsreferenser ökat med "cirka 20 procentenheter" (Nieminen m.fl., 2019, s. 55).

I studien av Nieminen m.fl. konstateras också att i regeringspropositionerna från 2017 var förvaltningen den största producenten av forskningskunskap, och producerade 59 % av alla referenser. Bara 6 % av alla observerade av forskningsreferenser klassificerades som akademisk forskningsbaserad kunskap, och studien konstaterar att "sammantaget användes enbart akademisk forskning relativt lite" (Nieminen m.fl., 2019, s. 47).²

I en studie med intervjudata av Slant m.fl. (2014) observeras att forskningsbaserad kunskap används i lagberedningsprojekt, men att den kunskap som utnyttjas vanligtvis är existerande forskning eftersom man ofta inte hinner beställa ny forskning på grund av snäva tidsramar. Utmaningen med existerande forskning är att den inte nödvändigtvis uppfyller informationsbehovet för lagberedningsprojekt (Slant m.fl., 2014, s. 43). Man tenderar att beställa ny forskning särskilt i sådana fall där ämnet är "socialt kontroversiellt" eller "helt nytt" (Slant m.fl., 2014, s. 45).

Ett viktigt resultat i båda de ovan nämnda studierna är att vissa kunskapsproducenter anses vara mer pålitliga än andra i ministeriernas lagberedning. Nieminen m.fl. (2019, s. 61) konstaterar att kunskapsproducenter som har fått status som betrodda kunskapsproducenter vanligtvis är myndigheter och forskningsinstitut inom den egna förvaltningssektorn. Slant m.fl. (2014, s. 47) drar slutsatsen att i synnerhet universitet och statliga forskningsinstitut anses vara pålitliga kunskapsproducenter medan kunskap som produceras av konsultföretag och intressegrupper betraktas med större försiktighet.

Enligt studien brukar man i lagberedningsprojekt hämta kunskap "från källor som är typiska för förvaltningssektorn", såsom forskningsinstitut vid olika förvaltningssektorer och olika statistikällor (Slant m.fl., 2014, s. 44). Slant m.fl. (2014) noterar också att man särskilt i lagberedningsprojekt som är starkt politiskt styrda kan låta bli att använda oönskad kunskap eftersom forskningen pekar i en annan riktning än den politiskt prioriterade lösningsmodellen. Enligt studien är dock sådana situationer ganska sällsynta.

Forskare som representanter i ministeriers arbetsgrupper och utredare

Holli och Turkka (2021) närmar sig användningen av forskningsbaserad kunskap genom att analysera forskares deltagande i statliga kommittéer och ministeriers arbetsgrupper under åren 1980–2018. Deras resultat visar att andelen forskare har minskat betydligt under perioden. På 1980-talet låg andelen forskare bland kommittémedlemmarna mellan 5–7 % och steg till 10–12 % i början av 1990-talet. Under åren 2000–2010 var 7–8 % av arbetsgruppsmedlemmarna forskare, men under 2010-talet minskade andelen forskare snabbt. En särskilt dramatisk förändring skedde under åren 2015–2018, då andelen forskare mer än halverades: år 2015 var andelen forskare något mindre än 5 % och år 2018 drygt 3 %.

Holli och Turkka (2021) observerade att forskarnas ställning vid samma tidsperiod har försvagats. På 1980-talet utgjorde forskarna 6–7 % av den ”hårda kärnan” i kommittéer, d.v.s. de var ordförande och ordinarie ledamöter, och andelen ökade till 10 % år 1993. År 2000–2010 låg andelen forskare i den hårda kärnan i breda förberedande arbetsgrupper runt 6–7 %, men år 2018 var den bara 3 %. Studien noterar att antalet arbetsgrupper som inte har några forskare alls också har ökat markant under den granskade perioden: under 1980- och 1990-talen stod de för en tredjedel eller en fjärdedel av de granskade förberedande organen, drygt hälften i början av 2000-talet och nästan tre fjärdedelar under 2010-talet (*Holli & Turkka, 2021*).

Holli (2016) undersöker förändringarna i utredningspersonsinstitutionen och finner att andelen forskare bland utredningspersonerna har ökat. Medan 17 % av utredningspersonerna var forskare på 1990-talet, hade andelen stigit till 27 % på 2000-talet (*Holli, 2016*).

Finansieringsinstrument för forskning som stödjer beslutsfattande och hur de används

Som en del av TULA-reformen från 2013, som nämndes i inledningen till artikeln, inrättades två forskningsfinansieringsinstrument (statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet VNTEAS och rådet för strategisk forskning), vars syfte uttryckligen är att producera forskningsbaserad kunskap som stöd för beslutsfattande och beredning. Kärkkäinen m.fl. (2022) analyserade användningen av information som produceras inom ramarna för VN TEAS. I en enkätundersökning riktad till tjänstemän vid ministerier uppgav mer än en tredjedel av de svarande (36 %) att de använder information som produceras inom ramarna för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet mycket ofta eller ofta (d.v.s. minst några gånger i månaden). Studien visar också att information som produceras i statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet används vid ministerier i en mängd olika politiska beredningssituationer. Den används särskilt för att öka förståelsen och förtydliga begrepp, för att stödja politisk beredning och lagstiftningsprojekt samt i reformprojekt och strategiutveckling. Enkätsvaren visar också att det är vanligt att använda forskningsbaserad kunskap på en mer allmän nivå: majoriteten av respondenterna (75 %) använder ofta eller mycket ofta forskningsbaserad information i sitt arbete. Ett annat intressant resultat är att den

vanligaste källan till forskningsbaserad information som användes av respondenterna var statliga forskningsinstitut (som 43 % av respondenterna använde mycket ofta eller ofta).

Kivistö m.fl. (2022) studerar användningen av forskningsprojekt finansierade genom något av de strategiska forskningsinstrumenten för att stödja beslutsfattande, och de observerar att den vanligaste användningen av strategisk forskning inom den offentliga sektorn är vid beredningen av nya riktlinjer och strategier. Resultaten av strategisk forskning har också använts ganska ofta vid lagberedning. Det finns dock tydliga skillnader mellan ministerier när det gäller hur och i vilken utsträckning de har använt strategisk forskning.

Användningen av forskningsbaserad kunskap i beredningen och beslutsfattande i riksdagen

När det gäller riksdagsarbete kan de generiska studierna delas in i tre grupper. För det första finns det studier som undersöker användningen av forskningsbaserad kunskap och dess källor i parlamentsledamöternas arbete i allmänhet. Den andra gruppen omfattar studier som granskar utskottshöranden och den tredje gruppen fokuserar på plenardebatter.

Användningen av forskningsbaserad kunskap i riksdagsledamöternas arbete

Flera studier visar att riksdagsledamöter har tillgång till ett brett utbud av forskningsbaserad kunskap, men situationen är mer utmanande när det gäller att utnyttja denna kunskap (Aula & Konttinen, 2020; Kontula, 2018; Leppänen m.fl., 2020). Enligt Leppänen m.fl. (2020) är problemet snarare att det finns för mycket än för lite kunskap. Kontula (2018, s. 41) beskriver den nuvarande situationen som att "politiker tar emot information med båda händerna" men sist och slutligen används informationen "förhållandevis begränsat" i praktiken. Baserat på intervjuer med riksdagsledamöter drar Aula & Konttinen (2020) slutsatsen att det inte råder någon brist på information eller informationskällor i riksdagen, men utmaningen är att rätt kunna värdera informationen som kommer längs olika vägar och använda den i beslutsfattandet. Det finns ingen tid i en riksdagsledamöts arbete att läsa vetenskaplig forskning, vilket är anledningen till att fokus för informationsinhämtning ligger på kunskap som redan har bearbetats (Aula & Konttinen, 2020).

Enligt en studie av Leppänen m.fl. (2020, s. 20) har riksdagsledamöter i allmänhet inte möjlighet att bekanta sig med djupgående forskningsbaserad kunskap och söker främst användbar information från "olika rapporter, direkt från experter, ministeriedokument eller statistik". Information söks också ofta från parter som "är kända för att i tämligen hög grad vara överens med ståndpunkten i den egna stödgruppen" (Leppänen m.fl., 2020, s. 20).

I en något äldre enkätundersökning av Jussila (2012, s. 36–38) ansåg riksdagsledamöterna att forskningsbaserad kunskap som produceras av forskningsinstitut och universitet spelar en "betydande roll i beslutsfattandet". Den viktigaste källan till forskningsbaserad information för riksdagsledamöterna vid den undersökta tidpunkten var medierna. Ett annat anmärkningsvärt resultat är att 65 % av de riksdagsledamöter som besvarade enkäten helt eller delvis instämde

i påståendet ”mina riksdagskollegor använder forskningsbaserad kunskap selektivt för att motivera sina egna åsikter” (Jussila, 2012, s. 36–38).

Utskottshöranden i riksdagen

I flera studier framkommer det att sakkunnighöranden i utskotten är den viktigaste strukturen som stöder beslutsfattandet och främjar användningen av forskningsbaserad kunskap i riksdagen (Aula & Konttinen, 2020; Konttula, 2018, s. 41; Leppänen m.fl., 2020, s. 22). Ändå noteras det att den forskningsbaserade informationen under utskottshörandena ”har en begränsad inverkan på det slutliga resultatet” (Nieminen m.fl., 2019, s. 24).

Seppänen m.fl. (2023) har forskat i förekomsten av forskares deltagande i utskottshöranden under en period på nästan ett kvartssekel (1999–2022).⁴ Materialet täcker alla riksdagens sakkunnighöranden från den perioden, d.v.s. totalt över 145 000 höranden. Vid 7 % av alla höranden var det forskare som hördes. Andelen höranden med forskare varierade från 5 % till 11 % beroende på regeringsperiod. Andelen forskare som hördes var högst under statsminister Marins mandatperiod. På lång sikt observeras att andelen forskarhöranden har ökat något. Det finns stora skillnader mellan olika utskott när det gäller höranden: den största andelen forskarhöranden var i grundlagsutskottet (44 %) och framtidsutskottet (25 %), medan andelen var betydligt mindre i andra utskott. Seppänen m.fl. (2023) har också studerat andelen forskarhöranden i regeringsförhandlingarna våren 2023. I förhandlingarna var andelen höranden av forskare cirka 9 % av det totala antalet höranden.

Nieminen m.fl. (2019) når liknande resultat. Studien undersökte alla sakkunnighöranden i riksdagen år 2014 (N = 6 739) och sakkunnighöranden i tre utskott (förvaltningsutskottet, social- och hälsovårdsutskottet och finansutskottet) år 2017. Studien visar att 11 % av alla utlåtanden år 2014 utfärdades av forskningsinstitutioner. Fler utlåtanden utfärdades av ministerier (31 % av utlåtandena), intresseorganisationer (20 %) och andra statliga myndigheter (17 %). I nästan hälften (45 %) av utlåtandena från forskningsinstitutionerna gjordes utlåtandet av ett sektorforskningsinstitut. Näst flest höranden innefattade universitet (29 %). Av de enskilda forskningsorganisationerna var Institutet för hälsa och välfärd det mest hörda (44 % av alla höranden från sektorforskningsinstitut). Bland de vetenskapliga disciplinerna hördes rättsvetenskapliga representanter klart mest, då 54 % av de hörda forskningsaktörerna representerade juridiken. Av utskotten var det grundlagsutskottet som mest aktivt ordnade forskarhöranden. De stod för 40 % av alla forskarhöranden (Nieminen m.fl., 2019, 52).

Vad år 2017 beträffar konstaterar Nieminen m.fl. (2019) att forskningsaktörer hördes i 8 % av förvaltningsutskottets höranden, i 13 % av social- och hälsovårdsutskottets höranden och i 9 % av finansutskottets höranden. I alla dessa utskott hade andelen forskare som hördes ändå ökat jämfört med år 2014. Institutet för hälsa och välfärd var den institution som hördes mest i dessa utskott (35 % av alla höranden med forskningsorganisationer) och deltog i fler höranden än till exempel alla universitet (20 % av alla höranden med forskningsorganisationer)

tillsammans. Jussilas (2012, s. 39) studie visar att 7 % av de experter som hördes av social- och hälsovårdsutskottet under valperioden 2007–2010 (N = 1674) var forskare.

Hur forskningsbaserad kunskap åberopas i plenardebatter

Syväterä (2020) har undersökt plenardebatter i riksdagen från 1994 till 2017. I de debatter som analyseras i studien finns i 61 % hänvisningar till vetenskap som auktoritet. Syväterä finner också att man i plenardebatter gör hänvisningar till vetenskaplig auktoritet inom alla områden inom politiken – inte bara inom områden som kräver komplex teknisk kunskap. Man hänvisar ofta till vetenskaplig auktoritet särskilt ”i diskussioner som är politiskt laddade och där det finns konkurrerande intressen och värderingar” (Syväterä, 2020, s. 61). Studien finner också att användningen av vetenskap ökade och stärktes under den granskade perioden, men detta ska inte tolkas som att vetenskapens ställning nödvändigtvis skulle ha blivit starkare i beslutsfattandet. Det kan också vara så att ”riksdagsledamöterna anser att det är en bättre retorisk strategi än tidigare att hänvisa till vetenskaplig auktoritet”. (Syväterä, 2020, s. 61.)

En annan studie (Syväterä *m.fl.*, 2023) jämför användningen av vetenskap i parlamentariska plenardebatter i fyra länder (Finland, Storbritannien, Australien och Kenya) och i synnerhet vilka organisationer som man hänvisar till som vetenskapliga auktoriteter. För Finlands del analyseras 144 riksdagsdebatter varav 76 (53 %) åberopar vetenskap. Av dessa 76 debatter hänvisar 45 (59 %) till någon organisation som källa till vetenskaplig auktoritet. I jämförelsen av de fyra länderna är Finland det land där andelen debatter där vetenskap åberopas är lägst och andelen debatter där man hänvisar till en organisation näst lägst efter Kenya. I Finland är forskningsinstitut den vetenskapliga auktoritet som man hänvisar till mest (40 % av hänvisningarna), och i detta avseende skiljer sig Finland avsevärt från de andra länderna: i Australien och Kenya hänvisar man mest till mellanstatliga organisationer (t.ex. OECD, WHO, FN) medan man i Storbritannien hänvisar till administrativa organisationer. I Finland är andelen hänvisningar till universitet den näst lägsta bland jämförelseländerna (7 % av hänvisningarna). Av de enskilda organisationerna i Finland hänvisar man mest till Institutet för hälsa och välfärd, följt av OECD, Arbetshälsoinstitutet, WHO, Folkpensionsanstalten och Statistikcentralen.

Studier om olika politiska sektorer

Detta avsnitt undersöker studier som analyserar olika politiska sektorer. En stor del av de sektorspecifika studierna fokuserar på områdena social- och hälsovårdspolitik samt miljö-, klimat- och energipolitik.

Miljö-, klimat- och energipolitik

Inom klimatpolitiken har flera studier undersökt användningen av forskningsevidens vid utarbetandet av nationella klimatstrategier. I sin doktorsavhandling studerar *Kerkkänen (2010)* utarbetandet av den första nationella klimatstrategin och finner att kunskapsproduktion och politik var starkt sammanflätade i denna process. Kerkkänen noterar att man upplevde att det fanns gott om forskningsinformation om klimatpolitik när klimatstrategin utarbetades, rentav för mycket, och att informationsöverflödet stärkte olika traditionella, legitima expertorgans roll i den politiska processen: vissa nationellt etablerade forskningsinstitut och de forskare som representerade dem ansågs representera expertis som ansågs vara värderingsfri (Kerkkänen, 2010, s. 250–254).

Levin (2010) undersöker i sin doktorsavhandling hur den nationella klimatstrategin från 2001 utarbetades och i synnerhet utarbetningen av den efterföljande strategin för anpassning till klimatförändringarna år 2005. Studien antyder att ett av de statliga forskningsinstituten, i detta fall Finlands miljöcentral (Syke), var en nyckelaktör när det gällde att stärka samspelet mellan vetenskap och politik i arbetet med anpassningsstrategin. Studien konstaterar att Sykes nyckelroll berodde dels på ministeriernas begränsade resurser att bedriva forskning och forskningsbaserade policyrekommendationer "internt", dels på forskningsinstitutets roll som en legitim kunskapsproducent för ministeriet och statsrådet.

Saarela och Söderman (2015) har forskat i beredningsprocessen för den nationella klimat- och energistrategin under 2011–2013. Ett resultat är att endast tidigare anlitate aktörer – aktörer som redan varit involverade i tidigare liknande processer – fick delta i forskningsprocessen (Teknologiska forskningscentralen VTT, Statens ekonomiska forskningscentral VATT, Syke). "Utomstående", såsom konkurrerande forskningsinstitut, universitet eller andra informationsproducenter, hade ingen möjlighet att delta i processen. Studien konstaterar att den forskningsinformation som fanns tillgänglig i strategiprocesen var långt ifrån heltäckande vad gäller påverkansområden, dimensioner och aktörer. Det noteras också att vissa av konsekvensbedömningarna genomfördes så sent att vissa av de politiska besluten redan hade fattats innan bedömningarna var slutförda.

Även *Hildén (2011)* har studerat användningen av konsekvensbedömningar inom klimatpolitiken och konstaterar att bedömningar har använts i utvecklingen av klimatpolitiken och har främjat politiskt lärande, men nyttan av bedömningarna begränsas ofta av ett begränsat mandat och en stark koppling till befintliga politiska linjer. *Pilli-Sihvola m.fl. (2015)* når en liknande slutsats i sin undersökning av användningen av klimatscenarier i beslutsfattandet i Finland, Sverige och Norge. De konstaterar att klimatsceniernas fulla potential inte utnyttjas och att det finns utrymme för att stärka kommunikationen mellan klimatforskare och politiska aktörer.

På ett något mer allmänt plan undersöker *Kukkonen och Ylä-Anttila (2020)* den roll som vetenskapliga organisationer och argument spelar i klimatpolitiska diskursnätverk och visar att vetenskapliga argument har blivit mer centrala i klimatpolitiska diskussioner under 2000-

talet. På liknande sätt undersöker *Wagner m.fl. (2020)* nätverk för utbyte av kunskap inom nationell klimatpolitik i fyra länder (däribland Finland) och konstaterar att klimatpolitiska aktörer specifikt gynnar vetenskapliga organisationer som producenter av forskningskunskap.

Silfverberg m.fl. (2018) undersöker hur forskningsbaserad kunskap som handlar om miljöfrågor används som stöd för beslutsfattande i allmänhet. De konstaterar att användningen av miljödata inom beslutsfattandet ofta är otillräcklig eller att informationen väljs ut instrumentellt. Studien visar också att forskningsinformation visserligen används i tjänstemannaberedning, men att vikten av den vetenskapliga informationen kan försvagas när man övergår från beredning till politiskt beslutsfattande. Enligt studien söker beslutsfattare och beredare miljöinformation främst från sektorforskningsinstitut (Syke och Naturresursinstitutet Luke), medan universitetsforskarens koppling till beslutsfattandet "ofta är svag". Bland universiteten verkade Helsingfors universitet och Östra Finlands universitet vara starkare kunskapsproducenter än andra universitet ur beslutsfattarnas perspektiv. *Saarela (2020)* konstaterar i sin doktorsavhandling att interaktionen mellan forskare och beslutsfattare inom miljöpolitiken nyligen har börjat utvecklas i en mer interaktiv riktning.

Det finns även studier inom miljöpolitiken som undersöker mer specifika områden inom politiken. *Pihlajamäki och Tynkkynen (2011)* har undersökt betydelsen av forskningsinformation i politik som syftar till att förhindra övergödning av Östersjön, och hur informationen används. De konstaterar att förvaltning och beslutsfattande ofta kräver förenkling och generalisering av forskningsbaserad kunskap. De finner också att vissa (samma) forskare ofta konsulteras i politiska processer, och att forskare från forskningsinstitut konsulteras mer än forskare från universitet.

Social- och hälsovårdspolitik

Studier relaterade till social- och hälsovårdspolitik kan delas in i tre kategorier baserat på forskningsobjekt och avgränsning. Den första kategorin handlar om användningen av forskningsbaserad kunskap inom den politiska sektorn i allmänhet, och bara en studie ingår i denna kategori. *Kilpeläinen m.fl. (2019)* undersöker användningen av enkätdata inom hälsovårdspolitik. Enligt deras resultat har analyser baserade på hälsoenkätdata använts i stor utsträckning vid utveckling, tillämpning, övervakning och utvärdering av finsk vårdpolitik. Studier baserade på hälsoenkäter har bland annat påverkat skattepolitiska beslut (alkohol- och tobaksskatter).

Den andra kategorin är studier som undersöker hur forskningsbaserad kunskap används i samband med större reformer och försök relaterade till social- och hälsovårdspolitik och vårdssystem. *Hiilamo (2021)* har undersökt användningen av forskningsbaserad expertinformation i olika faser av vårdreformen 2005–2019. Studien konstaterar att det enskilt viktigaste vetenskapliga expertorganet som konsulterats i vårdreformen har varit Institutet för hälsa och välfärd. Hiilamo drar slutsatsen att forskningsbaserad kunskap inte systematiskt har använts i samband med vårdreformen och att akademiska social- och hälsovårdsexperter spelade en mindre roll i beredningen av vårdreformen före regeringen Sipilä. Hiilamo

konstaterar också att den politiska linjen vid flera tillfällen under beredningen av vårdreformen stod i konflikt med tjänstemännens och de akademiska experternas åsikter.

Pinheiro m.fl. (2017) undersökte hälsovårdsreformer som betonade valfrihet och den evidensbas som använts för att motivera och legitimera dem. Enligt resultaten har evidensbasen oftast varit anekdotisk till sin natur och baserad på erfarenheter från jämförelseländer. Den forskningsbaserade evidensbasen för lagstiftningsförslag var ofta knapp och baserades inte på en systematisk bedömning av forskningsresultat. Internationella politiska trender ("fashion following") spelade en nyckelroll, och kontextuella faktorer (t.ex. det finländska hälsovårdssystemets särdrag) beaktades inte nödvändigtvis tillräckligt. *Elomäki m.fl. (2021)* analyserade hur statsminister Sipiläs regering försökte reformera systemet för familjeledighet. De konstaterar att ekonomiska forskningsresultat fick stor tyngd i förberedelserna av reformen, vilket bland annat återspeglades i arbetsgruppernas sammansättning och i att ekonomisk forskning baserad på kvantitativa och statistiska metoder kom att spela en central roll. Uppskattningar av kostnads- och sysselsättningseffekter utgjorde den mest centrala kunskapsbasen i förhandlingarna, medan samhällsvetenskaplig forskning om den ojämna fördelningen av familjeledighet och motiven till att ta ut familjeledighet inte utgjorde någon grund för reformen.

Den tredje kategorin består av studier som undersöker mer begränsade lagstiftningsprojekt eller beslutsprocesser inom social- och hälsovårspolitik. *Kurko (2015; även Kurko m.fl., 2012)* har studerat processen för att ändra läkemedelslagen, som ledde till att försäljningen av nikotinläkemedel utvidgades från apoteksdistribution till livsmedelsbutiker, kiosker och bensinstationer år 2006. Kurko konstaterar att existerande forskningsevidens inte användes fullt ut i lagändringsprocessen och att den delvis användes selektivt. Vid beredningen av lagen baserades beslutet mer på antaganden än på faktiska vetenskapliga belägg. *Leppo och Hecksher (2011)* har forskat i rekommendationer om alkoholkonsumtion för blivande mödrar i Finland och Danmark och beslutsfattandet bakom dem. De konstaterar att båda länderna har antagit en policy att rekommendera att gravida kvinnor helt ska avstå från alkohol. Studien konstaterar dock att denna policy inte bygger på befintlig evidens utan snarare på försiktighetsprincipen. I Finland konstateras det också att rekommendationerna och policydokumenten gav väldigt lite stöd för rekommendationerna och inte hänvisade till forskning eller systematiska litteraturoversikter.

St-Martin m.fl. (2018) undersöker vidare hur forskningsevidens har använts i beslutsfattandet i Finland, Danmark, Sverige och Norge när man beslutat om huruvida rotavirusvaccin ska inkluderas i det nationella vaccinationsprogrammet. De konstaterar att man har använt och tolkat forskningsresultat på olika sätt i de olika länderna, och att länderna också har fattat olika beslut trots att de tolkat samma internationella studier i sina egna nationella sammanhang. För Finlands del konstaterade forskarna att man utöver internationella studier också hade använt forskning som utförts i Finland.

Ylöstalo (2020a) har forskat i den feministiska (forskningsbaserade) kunskapens roll i beslutsfattandet genom att använda initiativ till genusmedveten budgetering som exempel. Enligt artikeln är användningen av feministisk forskning främst symbolisk, forskningen ofta kvantitativ, och jämlikhetsexperter och ekonomer ses som trovärdiga forskningsproducenter.

Övriga politiska sektorer

Ylönen m.fl. (2020) har forskat i förändringarna i kunskapsproduktion kopplad till samfundsskatte reformer från början av 1990-talet till 2010-talet, och i synnerhet expertarbetsgrupper och kunskapsbas relaterade till skattereformerna 1993 och 2014. Studien konstaterar att när det gäller samfundsskatt har fokus för den information som används i beslutsfattandet flyttats från juridisk till ekonomisk forskning. Som en följd av denna förändring har forskningsinformationens roll i skattepolitiskt beslutsfattande förändrats: ekonomiska konsekvensbedömningar ger mer konkreta rekommendationer för politiska åtgärder än vad juridiska konsekvensbedömningar ger. Förändringen innebar också att dynamiska beräkningar baserade på ekonomiskt teoretiska antaganden (beteendeeffekter) blev en central del av beredningen i den finländska skattepolitiken. Expertkunskap som ligger till grund för politiskt beslutsfattande har i allt högre grad börjat påverka innehållet i skattepolitiken, och därmed har betoningen på ekonomins roll också haft en avpolitiserande effekt på samfundsskattepolitiken.

På utbildningspolitikens område har *Pinheiro m.fl. (2017)* forskat i universitetsfusioner som omfattande politiska reformer, och undersökt vilken forskningsbas som motiverat och legitimerat dem. De noterar att internationella exempel och erfarenheter från andra länder spelar en central roll i kunskapsbasen som används som motiv för reformerna, snarare än forskningsbaserad kunskap.

Inom idrottspolitikens område har *Hämäläinen och Villa (2014)* studerat användningen av forskningsbaserad kunskap i fem idrottspolitiska dokument (varav tre var på regeringsnivå) och i beredningen av dem. De konstaterade att forskningsbaserad kunskap låg som bakgrund för dokumenten men att den bara sällan explicit poängterades. Det gjordes få systematiska analyser av de vetenskapliga studierna under beredningen av policydokumenten. Kunskapen från experterna som deltog i arbetsgrupperna hade ofta filtrerats så många gånger att det inte längre var möjligt att urskilja informationens ursprung. Hämäläinen och Villa konstaterade också att det fanns mycket forskningsbaserad kunskap men att det ansågs utmanande att gå igenom den och göra urval enligt behoven i beredningen av policyåtgärden.

Inom kriminalpolitikens område undersöker Helminen m.fl. (2019) forskares deltagande i beredningen av 147 kriminalpolitiska lagstiftningsprojekt under åren 1991–2017. Man hade dokumenterat att totalt 163 forskare hade deltagit i beredningen av projekten, och att olika forskningsaktörer hade deltagit totalt 883 gånger (forskare, N = 818 eller forskningsorganisation, N = 65). De gånger forskare hade deltagit i beredningen (N = 818) var majoriteten av de deltagande forskare inom juridik (87 %), män (88 %) och forskare från Helsingfors universitet (48 %).

Bland ämnesområdena spelade juridiken en dominerande roll, särskilt i riksdagsutskott (91 %) men även i ministerier (78 %). Av deltagandena som representant för en forskningsorganisation (N = 65) kom de flesta, en fjärdedel, från Institutet för hälsa och välfärd och strax under en femtedel från Rättspolitiska forskningsinstitutet.

Ungefär två tredjedelar av forskningsaktörernas deltagande skedde i riksdagsutskott. Forskare stod för 20 % av alla utlåtanden och höranden i utskotten (N = 2936). Av utskotten var det framför allt lagutskottet, grundlagsutskottet och förvaltningsutskottet som hade hört forskare. Forskare hade också hörts mest i grundlagsutskottet jämfört med andra utskott, eftersom höranden med forskningsaktörer utgjorde mer än två tredjedelar av alla höranden i grundlagsutskottet.

Diskussion och slutsatser

Huvudfokus i denna artikel har varit användningen av forskningsinformation som stöd för beslutsfattande och beredning i statsrådet och riksdagen och särskilt ur vilka perspektiv ämnet har studerats och vad forskningen säger om i vilken utsträckning forskningsevidens används. Artikeln avslutas med en sammanfattning av de viktigaste resultaten och en reflektion över förhållandet mellan vetenskap och beslutsfattande, samt på forskningsbehoven inom området.

Forskningens synvinklar, utnyttjande och producenter

Baserat på litteraturgenomgången verkar forskningen i ämnet vara tämligen varierande. Man har forskat utifrån en mängd olika perspektiv och med olika metoder, och i utifrån olika beslutsprocesser och kontexter. Mångfalden är både en rikedom och en utmaning. Det finns till exempel inte särskilt många studier som skulle ha samma typ av forskningsdesign vilket innebär att kunskapsackumuleringen blir mindre. Därför behövs mera forskning.

I studiet av hur vanligt det är att man använder forskningsdata i beslutsfattandet väljer man i en del av studierna kvantitativa uppskattningar. Som nämnts i början av artikeln finns det mycket få kvantitativa uppskattningar i den internationella forskningslitteraturen (se till exempel Masood m.fl., 2020), vilket ökar intresset för forskningsresultat som rör Finland. Beträffande höranden i riksdagsutskott vet vi att under det senaste kvartsseket har forskare hörts i 7 % av hörandena (Seppänen m.fl., 2023). Ytterligare konkreta numeriska resultat är att drygt hälften av regeringens förslag innehåller minst en hänvisning till forskningsdata (Nieminen m.fl., 2019), att medlemmarna i statsrådets arbetsgrupper på 2000-talet till 6,4 % utgjordes av forskare (Hollu & Turkka, 2021), och man i 61 % av plenardiskussionerna i riksdagen hänvisar till vetenskapen som en auktoritet (Syväterä, 2020). Resultaten är intressanta och värdefulla, men samtidigt uppstår den centrala frågan om hur man ska kunna placera resultaten i någon form av måttstock. En möjlig måttstock skulle vara internationella jämförelsedata, men detta föreslås inte i några studier. Ett undantag är kanske närmast artikeln av Hollu och Turkka (2021), som gör en lätt jämförelse med situationen i Norge. En annan studie som i viss mån gör internationella jämförelser är Syväterä m.fl. (2023).

Ett annat alternativ till måttstock vore att jämföra den ”betoning” som forskningen får i beslutsfattandet jämfört med andra aktörer. Det finns exempel på detta i vissa studier. Till exempel har antalet höranden av forskningsaktörer i riksdagsutskott jämförts med antalet utlåtanden som andra aktörer, såsom ministerier och intresseorganisationer, har gett (Nieminen m.fl., 2019). En sådan jämförelse görs inte systematiskt i forskningen, och det är naturligtvis inte heller möjligt i alla situationer.

När faktiska måttstockar saknas är det utmanande att bedöma situationen. Som en generell bedömning kan man dock konstatera att de kvantitativa resultaten som nämns ovan inte nödvändigtvis är särskilt stora. Man skulle kunna tänka sig att om beslut skulle fattas med starkt stöd från forskningsdata skulle forskarnas andel bland de experter som konsulteras i riksdagen vara större än en tiondel, och att andelen forskare i arbetsgrupperna skulle vara större än drygt 6 %. Man bör naturligtvis notera att läget inte kan bedömas utifrån enskilda siffror och att dessa siffror påverkas av en mängd olika faktorer som inte kan granskas här.

Förutom kvantitativa studier finns det även kvalitativa studier som belyser frågan om hur vanligt det är att forskningsbaserad kunskap används vid beslutsfattande. Dessa är ofta studier baserade på enskilda fallstudier, av vilka vissa granskar mycket omfattande politiska processer. Flera sådana studier visar att man inte systematiskt har använt forskningsbaserad kunskap i de undersökta processerna (t.ex. *Hiilamo, 2021; Kurko, 2015; Pinheiro m.fl., 2017*). En del av studierna visar också att forskningsbaserad kunskap ofta används vid tjänstemannaberedning men inte lika ofta i det faktiska politiska beslutsfattandet (Silfverberg m.fl., 2018; Tuomisto m.fl., 2017). Studier visar också att forskningsbaserad kunskap kan användas för att motivera reformer men att den kan få en mindre roll i genomförandet av reformerna (*Ylöstalo, 2020b*).

När både kvantitativa och kvalitativa studier betraktas som en helhet framträder en liknande bild som i enskilda internationella studier som har använt omfattande data. Dessa har ofta visat att forskningsbaserad kunskap har använts ”i måttlig grad” (Williamson, 2019) eller att man funnit ”måttliga evidens” för användningen av forskningsbaserad kunskap (Masood m.fl., 2020). Intressant nog fanns det knappast några studier i Finland som drog slutsatsen att forskningsbaserad kunskap skulle ha använts i särskilt hög grad i beredning inför beslutsfattande. Tvärtom avslutas flera kvalitativa studier med en ganska kritisk bedömning.

Frågan om hur allmänt det är att man använder sig av forskningsbaserad kunskap kan också betraktas genom den förändring som har skett över tid. Tyvärr finns det ändå få studier som undersöker förändringar över tid, och resultaten pekar i något olika riktningar. Den mest systematiska studien i detta avseende är studien av *Holli och Turkka (2021)*, som konstaterar att antalet forskare i statsrådets breda arbetsgrupper har minskat och att deras ställning har försvagats. Å andra sidan har forskarnas andel bland beredningspersonerna ökat (*Holli, 2016*). Det har också skett en ökning av hänvisningarna till vetenskap i plenardebatterna i riksdagen (*Syväterä, 2020*), forskningsreferenserna i lagtexter har ökat (Nieminen m.fl., 2019) och andelen forskare i utskottshöranden har också ökat något (Seppänen m.fl., 2023). Dessutom

finns det enskilda kvalitativa observationer som till exempel visar att vetenskapliga argument har blivit mer centrala inom klimatpolitiken (*Kukkonen & Ylä-Anttila, 2020*) och att kommunikationen mellan forskare och beslutsfattare har börjat utvecklas i en mer interaktiv riktning (*Saarela, 2020*).

Som man kan förvänta sig av den internationella forskningslitteraturen gjorde forskarna även observationer om selektiv användning av forskningsevidens (policy based evidence). *Saarela (2019)* rapporterade i sin intervjustudie inom området bioenergi politik om försummelse av forskningsevidens och gjorde bedömningen att selektiv användning av forskningsbevis i vissa fall är vanlig. Exempel på selektiv användning av forskningsbevis observerades även inom områdena miljöpolitik (*Silfverberg et al., 2018*) och hälsovårdspolitik (*Kurko, 2015, s. 94–96*). Flera generiska studier har också lyft fram samma observation (*Jussila, 2012; Leppänen m.fl., 2020; Slant m.fl., 2014; Tuomisto m.fl., 2017*). Selektiv användning verkar ha en särskild koppling till situationer som involverar starka politiska ståndpunkter (*Slant et al., 2014; Tuomisto et al., 2017*). Det är dock anmärkningsvärt att inga uppenbara exempel (jfr. *Cairney, 2019*) på politikbaserad information rapporterades i studierna. Uppskattningarna fenomenets vanlighet varierade.

Beträffande producenterna till den forskningsbaserade kunskap som används i beslutsfattandet pekar resultaten av studierna tydligt i samma riktning. Baserat på studierna verkar det som att särskilt statliga forskningsinstitut spelar en central, till och med primär, roll som producenter av forskningsbaserad kunskap som stöd för beslutsfattande (t.ex. *Jussila, 2012; Kerkkänen, 2010; Levin, 2010; Nieminen m.fl. 2019; Pihlajamäki & Tynkkynen, 2011; Saarela & Söderman, 2015; Silfverberg m.fl., 2018; Slant m.fl., 2014*). Resultaten av alla ovan nämnda studier visar att forskningsinstitut framstår som betrodda producenter av information och att man anlitar dem för att producera forskningsbaserad kunskap. I en del av studierna har universitetet samma ställning som forskningsinstitut, men dessa studier är i minoritet. Flera studier har funnit att endast vissa betrodda aktörer har fått producera information i de studerade politiska processerna (t.ex. *Pihlajamäki & Tynkkynen, 2011; Saarela & Söderman, 2015*).

De statliga forskningsinstitutens centrala roll som kunskapsproducenter är starkt kopplad till det finländska forskningssystemets särdrag och hur det politisk-administrativa beslutsfattandet och forskningen organiseras institutionellt (jfr. *Nutley m.fl., 2010*). De statliga forskningsinstitutens roll i det finländska systemet är uttryckligen att producera forskningsbaserad kunskap som stöd för beslutsfattande och utvecklingsarbete inom förvaltningssektorer. I många andra länder, till exempel i Sverige, har forskningsinstitutet traditionellt sett inte haft en liknande roll. Det är dock något förvånande hur tydligt forskningsinstitutens position i förhållande till statsrådet och riksdagens beslutsfattande verkar skilja sig från universitetens, baserat på de studier som använts i denna studie.

Förhållandet mellan vetenskap och beslutsfattande, studiens begränsningar och behovet av fortsatt forskning

Baserat på studierna i litteraturöversikten förefaller sambandet mellan forskning och beslutsfattande vara mångsidigt, varierande och ofta även kontextberoende. Inom vissa områden finns det mycket forskningsbaserad kunskap, till och med för mycket, medan det inom andra områden saknas information eller så är den existerande forskningsbaserade kunskap inte relevant för beslutsfattandet. Om relevant undersökt information inte finns tillgänglig finns det inte alltid tid eller möjlighet att få tag på den. Forskning används i beslutsfattande och i beredningsarbete och åberopas också i olika delar av processerna, men samtidigt förekommer det åtminstone ibland att forskning används selektivt. Beslutsfattare är också medvetna om selektiv användning av forskningsbaserad kunskap. På sätt och vis skulle man kunna se det som att förhållandet mellan forskningsbaserad kunskap och beslutsfattande alltid definieras separat i varje berednings- och beslutsprocess: hur man kan, vill och lyckas använda forskningsbaserad kunskap i beslutsprocessen är beroende av situation. Dessutom skulle man kunna bedöma att förhållandet mellan forskningsbaserad kunskap och beslutsfattande åtminstone delvis verkar vara slutet eller exkluderande eftersom traditionella forskningsenheter som har uppnått en legitim position enligt litteraturgenomgången ofta har en fördel i beslutsprocesserna. Detta är en viktig observation eftersom den beskriver en situation där vissa producenter av forskningsbaserad kunskap står utanför processerna och deras potential utnyttjas inte.

Hur ofta och i vilken omfattning man använder forskningsbaserad kunskap varierar från situation till situation. En intressant fråga är vilka faktorer som gör att man använder forskningsbaserad kunskap i vissa berednings- och beslutsprocesser men inte i andra. Baserat på tidigare forskning är det känt att bland annat en högre utbildningsnivå (forskarutbildning) och tidigare arbetslivserfarenhet inom forskningsorganisationer ökar beslutsfattarnas benägenhet att använda forskningsbaserad kunskap i sitt arbete (se till exempel Kärkkäinen m.fl., 2022, s. 54; Thune & Gulbrandsen, 2018), men flera andra faktorer inverkar säkert också, till exempel faktorer som har att göra med politisk organisation, sektor och kontext. Sambandet mellan forskningsbaserad kunskap och beslutsfattande är utan tvekan allt annat än linjärt: berednings- och beslutsprocesser är ofta mycket mångsidiga och komplexa, och forskningsbaserad kunskap kan vara kopplad och sammanflätad med dessa processer på många sätt. Ofta filtreras också forskningsinformationen många gånger genom processerna och genom olika aktörer.

Artikeln inleddes med en hänvisning till olika sätt att använda forskningsbaserad kunskap: instrumentellt, konceptuellt och symboliskt. Det primära perspektivet i denna artikel har varit hur omfattande användningen av forskningsbaserad kunskap är. De granskade studierna skiljer däremot oftast inte mellan användningsformerna enligt den uppdelning som beskrivits ovan. Men som tidigare nämnts fann studierna belägg för att forskningsbaserad kunskap

används selektivt för att rättfärdiga egna politiska åsikter eller motivera beslut som redan fattats.

Detta sätt att använda forskningsbaserad kunskap ligger mycket nära symbolisk användning. En mer detaljerad analys av de olika användningsformerna skulle också vara relevant för att kunna bedöma hur ofta forskningsbaserad kunskap används: om man antar att användningen i stort sett är symbolisk (t.ex. för att i efterhand legitimeras beslut som redan fattats), är det möjligt att kvaliteten på beslutsfattandet inte nödvändigtvis skulle förbättras även om användningen av forskningsbaserad kunskap skulle öka. En del av studierna förhåller sig något kritiskt till användningen av forskningsbaserad kunskap.

Slutligen är det värt att reflektera över eventuella brister och osäkerheter i den forskningslitteratur som hittades genom litteratursökningen och som valdes ut för översikten. När man betraktar den övergripande helhet som översikten bildar är det för det första viktigt att ha i åtanke begränsningarna i forskningsmaterialet: materialet omfattar 38 studier. Det är oundvikligen ett relativt litet antal när vi diskuterar ett mycket brett fenomen. Det finns alltså relativt lite forskning i ämnet, vilket begränsar möjligheterna att dra generella slutsatser. För det andra är det tydligt att forskningsmetoder alltid har styrkor och svagheter.

När man till exempel använder enkäter eller intervjuer för att undersöka i vilken omfattning man använder forskningsbaserad kunskap kan det finnas en risk för att respondenterna vill ge en bättre bild av användningen än vad som faktiskt är fallet. Ett problem med material som består av dokument är att man inte alltid systematiskt har dokumenterat den forskningslitteratur som de stödjer sig på eller beskrivit hur man har använt forskningsevidens i beredningsarbetet. Detta är ett uppenbart problem om man till exempel använder regeringspropositioner som forskningsmaterial.

Användningen av forskningsbaserad kunskap blir oundvikligen delvis osynligt. Detta kan påverka resultaten som erhållits i denna översikt. Det är dock anmärkningsvärt att största delen av de studier som valts ut för denna studie använde flera typer av data. I en tredjedel av studierna använde man både kvalitativa och kvantitativa data. I de studier där man enbart använde sig av kvalitativa data (N = 23, 61 %) använde man parallellt flera typer av kvalitativa data. Användningen av flera datatyper bidrar till en mångsidig bild och minskar risken för att en datamängd skulle ge en skev bild av forskningsobjektet. En brist i den litteratur som valts ut för materialet är kanske att man inte lyckats hitta nya forskningsmetoder och material, som till exempel studier där man använt stora mängder av data. Till exempel finns det redan omfattande databaser med politiska dokument, och de kan öppna upp ett nytt och intressant sätt att analysera användningen av forskningsbaserad kunskap i beslutsfattande.

Det är också viktigt att notera den relativt långa tidsrymden för de undersökta studierna: studierna publicerades mellan 2010 och 2023, men i vissa av studierna kan de analyserade uppgifterna vara äldre. Därför beskriver studierna inte nödvändigtvis bara nuläget utan även läget över en längre tidsperiod, och i vissa avseenden kan situationen redan vara annorlunda.

Baserat på denna litteraturgenomgång är det tydligt att det i Finland behövs mer forskning om detta ämne. Samtidigt bör man notera att användningen av forskningsbaserad kunskap inom politiskt beslutsfattande är ett ganska brett ämne, och baserat på inhemsk och internationell forskning vet man ändå redan en hel del om ämnet. Internationell forskning kompletterar den inhemska forskningen genom att bidra till en mer allmän förståelse av temat, men endast forskning i det finländska beslutssystemet kan ge konkret information om situationen i Finland. Att stärka forskningen om Finland vore viktigt bland annat för att forskningsbaserad kunskap om ämnet kan leda till ökad användning av forskningsbaserad kunskap som stöd för beslutsfattande. Det behövs både generiska studier och studier som granskar olika sektorer inom politiken och deras beslutsprocesser. Det vore också viktigt med fler referentgranskade studier eftersom evidensen i dem är starkare och de av naturliga skäl har större tyngd i den vetenskapliga debatten.

Det finns dock tydliga luckor i den existerande kunskapsbasen. Det finns till exempel för närvarande ingen forskning som analyserar relationen mellan beslutsfattare (ministrar) och forskningsbaserad kunskap. Hur använder ministrarna forskningsbaserad kunskap i sitt arbete? Vilken roll spelar till exempel specialmedarbetarna i detta? Vilka källor använder ministrarna för att få forskningsbaserad kunskap? Allmänt taget är enskilda studier ofta snävt definierade punktnedslag och täcker därför bara en liten del av det breda gränssnittet mellan beslutsfattande och forskning. Kanske vore det i ett idealfall möjligt att utveckla ett mer långsiktigt forskningsprogram eller en agenda där man skulle kunna undersöka detta gränssnitt utifrån ett mer omfattande och systemiskt utarbetat perspektiv.

En viktig aspekt som ofta saknas i existerande studier är forskningens inverkan på beslutsfattandet. Studier undersöker oftast i vilken utsträckning forskningsbaserad kunskap varit "närvarande" i berednings- och beslutsprocessen. Det finns färre studier om hur forskningsbaserad kunskap slutligen har påverkat beslutsfattandet. Det finns säkert många orsaker till avsaknaden av sådana studier, metodologiska utmaningar är säkerligen en central sådan. Man skulle dock kunna tro att detaljerade fallstudier, såsom studien som analyserar vårdreformen (*Hiilamo, 2021*), skulle vara ett första steg i denna riktning. Det vore bra att göra fallstudier som fokuserar på stora och betydelsefulla beslutsprocesser som har central samhällsrelaterad betydelse.

Referenser

- 1) Avhandlingar pro gradu uteslöts i detta skede ur granskningen.
- 2) Observationsenheten i studien är referensmängderna till en specifik del av en regeringsproposition, som kan innehålla forskningsreferenser producerade av flera olika parter. Informationsproducenterna delades in i kategorierna förvaltning, akademisk, övrig och flera olika. Klassificeringen är något oprecis, eftersom en ganska stor andel (21 %) av observationerna klassificerades i kategorin "flera olika informationsproducenter". Denna kategori kan därför även innehålla till exempel akademiska informationsproducenter.

- 3) Under regeringsförhandlingarna våren 2023 fattades beslut om att avveckla VN TEAS-verksamheten. Under budgetförhandlingarna hösten 2024 beslöt regeringen om ett nytt anslag på sex miljoner euro för forskningsverksamhet som stöder statsrådets beslutsfattande.
- 4) Flera avhandlingar pro gradu har skrivits om forskares deltagande i utskottsförhandlingar. Resultaten av dessa uppsatser liknar i stort sett de resultat som presenteras här.

Källor

- Amara, N., Ouimet, M. & Landry, R. (2004). New evidence on instrumental, conceptual, and symbolic utilization of university research in government agencies. *Science Communication*, 26(1), 75–106. <https://doi.org/10.1177/1075547004267491>
- Aula, V. & Konttinen, L. (2020). Miten kansaa edustetaan? Selvitys kansanedustajien työstä eduskuntatyön uudistamiseksi. Sitra. <https://www.sitra.fi/wp/wp-content/uploads/2020/02/miten-kansaa-edustetaan.pdf>
- Baron, J. (2018). A brief history of evidence-based policy. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 678(1), 40–50. <https://doi.org/10.1177/0002716218763128>
- Cairney, P. (2019). The UK government’s imaginative use of evidence to make policy. *British Politics*, 14(1), 1–22. <https://doi.org/10.1057/s41293-017-0068-2>
- Critical Appraisal Skills Programme. (2018). CASP qualitative checklist. <https://casp-uk.net/casp-tools-checklists/>
- Elomäki, A., Mustosmäki, A. & Koskinen Sandberg, P. (2021). The sidelining of gender equality in a corporatist and knowledge-oriented regime: the case of failed family leave reform in Finland. *Critical Social Policy*, 41(2), 294–314. <https://doi.org/10.1177/0261018320947060>
- ExLibris. (2014). Summon: Provider Content in the Central Discovery Index. https://knowledge.exlibrisgroup.com/Summon/Product_Documentation/Overview_of_The_Summon_Service/Central_Discovery_Index/Summon%3A_Provider_Content_in_the_Central_Discovery_Index
- Haddaway, N., Bethel, A., Dicks, L. Koricheva, J., Macura, B., Petrokofsky, G. Pullin, A., S., Savilaakso, S. & Stewart, G. B. (2020). Eight problems with literature reviews and how to fix them. *Nature Ecology Evolution*, 4, 1582–1589. <https://doi.org/10.1038/s41559-020-01295-x>
- Head, B. (2015). Toward more “evidence-informed” policy making? *Public Administration Review*, 76(3), 472–484. <https://doi.org/10.1111/puar.12475>
- Helminen M., Lundell, S. & Alvesalo-Kuusi, A. (2019). Tutkittu tieto kriminaalipoliittisissa lakihankkeissa. Suomen kulttuurirahasto. <https://urn.fi/URN:NBN:-fi-fe2021042825074>

- Hiilamo, H. (2021). Tutkimukseen perustuvan asiantuntijatiedon käyttö päätöksenteossa: esimerkkinä sote-uudistus. *Hallinnon tutkimus*, 40(2), 111–128.
<https://doi.org/10.37450/ht.110879>
- Hildén, M. (2011). The evolution of climate policies – the role of learning and evaluations. *Journal of Cleaner Production*, 19(16), 1798–1811.
<https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2011.05.004>
- Holli, A. (2016). Selvityshenkilöt uudella vuosituhannella: Tutkimus selvityshenkilöinstituution piirteistä ja muutostrendeistä 1990-luvulta nykypäivään. *Hallinnon tutkimus*, 35(1), 5–23.
- Holli, A. & Turkka, S. (2021). Tieteen muuttuva rooli korporatistisessa neuvonannossa: pitkäjäsenanalyysi tutkijoiden asemasta ministeriöiden valmistelutyöryhmissä 1980–2018. *Politiikka*, 63(1), 54–81. <https://doi.org/10.37452/politiikka.98500>
- Hämäläinen, R.-M. & Villa, T. (2014). Tutkimustiedon käyttö terveyttä edistävien liikunnan politiikkatoimien valmistelussa. *Liikunta ja tiede*, 51(1), 36–43.
- Jussila, H. (2012). Päätöksenteon tukena vai hyllyssä pölyttymässä? Sosiaalipoliittisen tutkimustiedon käyttö eduskuntatyössä. Kelan tutkimusosasto.
- Kerkkänen, A. (2010). Ilmastonmuutoksen hallinnan politiikka. Kansainvälisen ilmastokysymyksen haltuunotto Suomessa. Tampere University Press.
- Kilpeläinen, K., Koponen, P., Tolonen, H., Koskinen, S., Borodulin, K. & Gissler, M. (2019). From monitoring to action: utilising health survey data in national policy development and implementation in Finland. *Archives of Public Health*, 77(48). <https://doi.org/10.1186/s13690-019-0374-9>
- Kivistö, J., Kohtamäki, V., Lilja, E., Lyytinen, A., Tirronen, J., Holmberg, K. & Teräsahde, S. (2022). Strategisen tutkimuksen rahoitusinstrumentin arviointi. Valtioneuvoston kanslia. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-487-3>
- Kontula, A. (2018). Eduskunta. Ystäviä ja vihamiehiä. Into.
- Kukkonen, A. & Ylä-Anttila, T. (2020). The science-policy interface as a discourse network: Finland's climate change policy 2002-2015. *Politics and Governance*, 8(2), 200–214.
<https://doi.org/10.17645/pag.v8i2.2603>
- Kurko, T. (2015). Deregulation of nicotine replacement therapy products in Finland: reasons for pharmaceutical policy changes and reflections on smoking cessation practices [väitöskirja, Helsingin yliopisto]. Helda. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-1223-1>
- Kurko, T., Silvast, A., Wahlroos, H., Pietilä, K. & Airaksinen, M. (2012). Is pharmaceutical policy evidence-informed? A case of the deregulation process of nicotine replacement therapy products in Finland. *Health Policy*, 105(2–3), 246–255.
<https://doi.org/10.1016/j.healthpol.2012.02.013>

- Kärkkäinen, T., Lauronen, J.-P. & Muhonen, R. (2022). Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnassa tuotetun tiedon hyödyntäminen valmistelun ja päätöksenteon tukena. Valtioneuvoston kanslia. <http://urn.fi/URN:N-BN:fi-fe2022101962593>
- Leppo, A. & Hecksher, D. (2011). The rise of the total abstinence model. Recommendations regarding alcohol use during pregnancy in Finland and Denmark. *Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift*, 28(1), 7–27. <https://doi.org/10.2478/v10199-011-0002-7>
- Leppänen, J., Aula, V. & Konttinen, L. (2020). Miten tietoa käytetään päätöksenteossa? Selvitys kansanedustajien tiedonkäytöstä lainsäädäntötyöhön liittyvässä päätöksenteossa. Sitra.
- Levin, K. (2010). *Protecting biodiversity in a changing climate: the role of science in adaptation policy advancement*. Yale University.
- Masood, S., Kothari, A. & Regan, S. (2020). The use of research in public health policy: a systematic review. *Evidence & Policy*, 16(1), 7–43. <https://doi.org/10.1332/174426418X15193814624487>
- Newman, J. Cherney, A. & Head, B. (2017). Policy capacity and evidence-based policy in the public service. *Public Management Review*, 19(2), 157–174. <https://doi.org/10.1080/14719037.2016.1148191>
- Nieminen, K., Alasuutari, N., Kautto, P., Saarela, S.-P., Järvi-kangas, I., Hiltunen, E. & Rantala, K. (2019). Tutkimustiedon hyödyntämisen hyvät käytännöt lainvalmistelussa: kohti parempaa sääntelyä? Valtioneuvoston kanslia. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-741-3>
- Nutley, S., Morton, S., Jung, T. & Boaz, A. (2010). Evidence and policy in six European countries: diverse approaches and common challenges. *Evidence & Policy*, 6(2), 131–144. <https://doi.org/10.1332/174426410X502275>
- OECD (2020). *Building capacity for evidence-informed policy-making*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/86331250-en>
- Oliver, K., Lorenc, T. & Innvær, S. (2014). New directions in evidence-based policy research: a critical analysis of the literature. *Health Research Policy and Systems*, 12(1), 34. <https://doi.org/10.1186/1478-4505-12-34>
- Orton, L., Lloyd-Williams, F. & Taylor-Robinson, D. (2011). The use of research evidence in public health decision making processes: systematic review. *PloS One*, 6(7), e21704. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0021704>
- Parkhurst, J. (2017). *The politics of evidence: from evidence -based policy to the good governance of evidence*. Taylor & Francis.
- Petticrew, M. & Roberts, H. (2006). *Systematic reviews in the social sciences*. Blackwell Publishing.

- Pihlajamäki, M. & Tynkkynen, N. (2011). The challenge of bridging science and policy in the baltic sea eutrophication governance in Finland: the perspective of science. *AMBIO*, 40(2), 191–199. <https://doi.org/10.1007/s13280-010-0130-4>
- Pilli-Sihvola, K., van Oort, B., Hanssen-Bauer, I., Ollikainen, M., Rummukainen, M. & Tuomenvirta, H. (2015). Communication and use of climate scenarios for climate change adaptation in Finland, Sweden and Norway. *Local Environment*, 20(4), 510–524. <https://doi.org/10.1080/13549839.2014.967757>
- Pinheiro, R., Nordstrand Berg, L., Kekäle, J. & Tynkkynen, L.-K. (2017). Exploring the interplay between ‘fashion’ and ‘evidence-based’ policy: A comparative account of higher education and health care in the Nordics. *Scandinavian Journal of Public Administration*, 21(1), 33–55. <https://doi.org/10.58235/sjpa.v21i1.14884>
- Raivio, K. (2014). Näyttöön perustuva päätöksenteko – suomalainen neuvonantojärjestelmä. Valtioneuvoston kanslia. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-135-0>
- Saarela, S.-R. (2019). From pure science to participatory knowledge production? Researchers’ perceptions on science–policy interface in bioenergy policy. *Science & Public Policy*, 46(1), 81–90. <https://doi.org/10.1093/scipol/scy039>
- Saarela, S.-R. (2020). In between two worlds? Science-policy interaction in Finnish environmental governance [väitöskirja, Helsingin yliopisto]. Helda. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-5933-5>
- Saarela, S.-R. & Söderman, T. (2015). The challenge of knowledge exchange in national policy impact assessment – a case of finnish climate policy. *Environmental Science & Policy*, 54, 340–348. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2015.07.029>
- Seppänen, J.-T., Nokelainen, O., Nygård, S. & Ojala, J. (2023). Kuuleeko edustkunta tieteenekijöitä? *Tieteessä tapahtuu*, 41(3), 6–14.
- Silfverberg, O., Huotari, E. & Kolehmainen, L. (2018). Ympäristötutkimuksen ja päätöksenteon saumakohdassa: Miten parantaa tieteellisen ympäristötiedon vaikuttavuutta? Ympäristötiedon foorumi. https://www.ymparistotiedonfoorumi.fi/wp-content/uploads/2018/12/Ymparistotutkimus_paatoksenteossa_YTFselvitys-1.pdf
- Slant, O., Rantala, K. & Kautto, P. (2014). Vaikuttavaa vaikutusarviointia? Vaikutusarvioinnin merkitys lainvalmisteluprosessissa. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- St-Martin, G., Lindstrand, A., Sandbu, S. & Kølsten Fischer, T. (2018). Selection and interpretation of scientific evidence in preparation for policy decisions: a case study regarding introduction of rotavirus vaccine into national immunization programs in Sweden, Norway, Finland, and Denmark. *Frontiers in Public Health*, 6. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2018.00131>

- Strassheim, H. & Kettunen, P. (2014). When does evidence-based policy turn into policy-based evidence? Configurations, contexts and mechanisms. *Evidence & Policy*, 10(2), 259–277. <http://dx.doi.org/10.1332/174426514X13990433991320>
- Syväterä, J. (2020). Tieteen monitahoinen auktoriteetti: Analyysi eduskunnan uutta lainsäädäntöä koskevista keskusteluista. *Sosiologia*, 57(1), 44–64.
- Syväterä, J., Rautalin, M. & Kustán Magyari, A. (2023). From where do legislators draw scientific knowledge? Organizations as scientific authorities in four countries' parliamentary debates. *The British Journal of Sociology*, 74(2), 222–240. <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12989>
- Thune, T. & Gulbrandsen, M. (30.11.2018). Exploring the use of research in policy making: insights from the literature and a pilot survey. OSIRIS Blog. <https://www.sv.uio.no/tik/english/research/centre/osiris/osirisblog/resinpolicy.html>
- Tuomisto, J., Muurinen, R., Paavola, J.-M., Asikainen, A. Ropponen, T. & Nissilä, J. (2017). Tiedon sitominen päätöksentekoon. Valtioneuvoston kanslia. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-386-6>
- Valtioneuvosto. (2013). Valtioneuvoston periaatepäätös valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistukseksi. 5.9.2013.
- Valtioneuvosto. (2019). Osallistava ja osaava Suomi. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-808-3>
- Valtioneuvosto. (2023). Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-763-8>
- Valtioneuvoston kanslia. (2011). Poliittisen päätöksenteon tietopohjan parantaminen – tavoitteet todeksi. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5896-61-9>
- Wagner, P., Ylä-Anttila, T., Gronow, A., Ocelík P., Schmidt, L. & Delicado, A. (2020). Information exchange networks at the climate science-policy inter-face: evidence from the Czech Republic, Finland, Ireland, and Portugal. *Governance*, 34(1), 211–228. <https://doi.org/10.1111/gove.12484>
- Weiss, C. (1979). The many meanings of research utilization. *Public Administration Review*, 39(5), 426–431. <https://doi.org/10.2307/3109916>
- Williamson, A., Makkar, S. & Redman, S. (2019). How was research engaged with and used in the development of 131 policy documents? Findings and measurement implications from a mixed methods study. *Implementation Science*, 14(1). <https://doi.org/10.1186/s13012-019-0886-2>
- Yin, Y., Gao, J., Jones, B. F. & Wang D. (2021). Coe-volution of policy and science during the pandemic. *Science*, 371(6525), 128–130. <https://doi.org/10.1126/science.abe3084>

Ylönen, M., Jaakkola, J., Saari, L. & Hiilamo, H. (2020). Näyttöperusteisuus ja yritysten verotus: ekonomismin nousu suomalaisen yhteisöveropolitiikan tiedontuotannossa. *Poliittinen talous*, 8(1), 27–69. <https://doi.org/10.51810/pt.96159>

Ylöstalo, H. (2020a). Depoliticisation and repoliticisation of feminist knowledge in a Nordic knowledge regime: The case of gender budgeting in Finland. *Nordic Journal of Women's Studies*, 28(2), 126–139. <https://doi.org/10.1080/08038740.2020.1727008>

Ylöstalo, H. (2020b). The role of scientific knowledge in dealing with complex policy problems under conditions of uncertainty. *Policy and Politics*, 48(2), 259–276. <https://doi.org/10.1332/030557319X15707904457648>

Zardo, P. & Collie, A. (2015). Type, frequency and purpose of information used to inform public health policy and program decision-making. *BMC Public Health*, 15, 381. <https://doi.org/10.1186/s12889-0151581-0>